

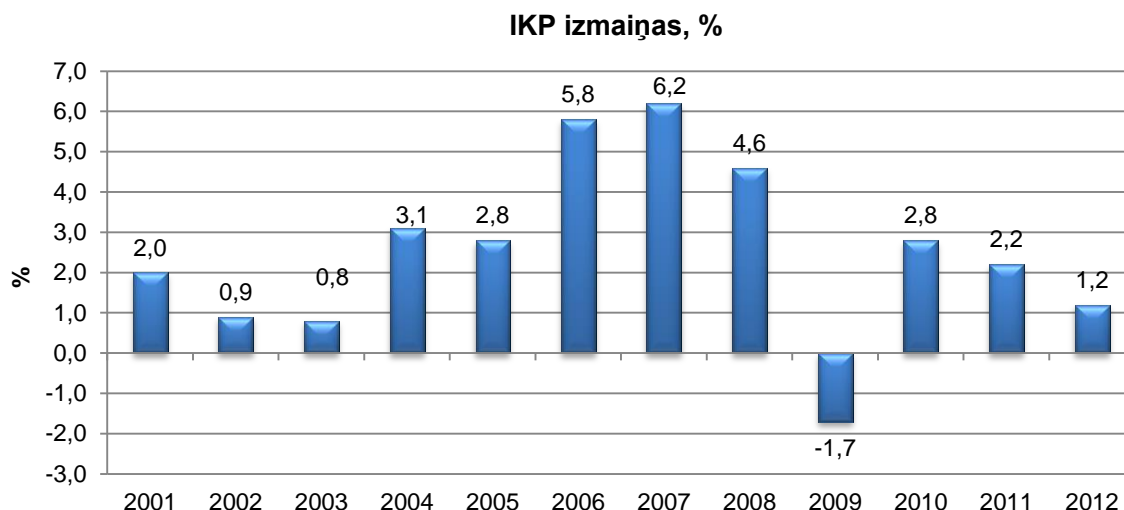
Ekonomika

Šveices ekonomika ir viena no stabilākajām pasaulē, ar zemu bezdarbu, augsti kvalificētu darbaspēku, zemiem nodokļiem un caurspīdīgu juridisko sistēmu. Stabila ir arī tās valūta – Šveices franks.

Šveices iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju ir viens no augstākajiem pasaulē. Pēc Starptautiskā Valūtas fonda 2012. gada novērtējuma Šveice ierindojas 5. vietā Eiropas valstu vidū pēc Lihtenšteinas, Luksemburgas, Monako un Norvēģijas.

2009. gadā globālās finanšu krīzes dēļ iekšzemes kopprodukts saruka par 1,7%. Ievērojamus zaudējumus cieta lielākās Šveices bankas. Šajā laikā Šveices Nacionālā banka veiksmīgi ieviesa 0 procentu likmes politiku, lai veicinātu ekonomiku, kā arī aizsargātu Šveices franku. Šo pasākumu rezultātā 2010. gadā ekonomika pieauga par 3%. 0 procentu likmes politika joprojām pastāv, kas joprojām veicina arī franka stabilitāti. Taču tas savukārt ir panācis, ka Šveices eksports ir mazāk konkurētspējīgs ar kaimiņvalstu eksportu. Līdz ar to 2011.gadā IKP pieaugums nokritās līdz 2,2% un 2012.gadā – līdz 1,2%.

Bezdarba līmenis ir 3,7% (2012). Nodarbināti 4,6 miljoni Šveices iedzīvotāju.

Avots: Swiss Federal Statistical Office, www.bfs.admin.ch

Aptuveni 4% strādājošo nodarbināti lauksaimniecībā un mezsaimniecībā. Vidējais zemnieku saimniecības lielums ir 21,5 ha. Zemnieku saimniecību skaits 2009. gadā salīdzinājumā ar 1990 gadiem samazinājies par 47%. ¼ no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm veido pļavas un ganības. Klimats un augsne nav piemērota intensīvai labības audzēšanai. Dārzenus un graudaugus pārsvarā audzē ielejās.

Galvenās rūpniecības nozares ir metalurģija, mašīnbūve, elektrotehnika un precīzijas instrumentu ražošana. Nodarbināti aptuveni 330 tūkst. cilvēku. 80% no saražotā tiek eksportēta. Kopējā rūpniecības pievienotajā vērtībā minētās nozares veido 48%. Lielākie uzņēmumi ir *ABB*, *Alstom*, *Liebherr*, *Sulzer*, *Logitech* un citi.

Šveice atrodas starp pasaulē vadošajām ķīmijas izstrādājumu un farmācijas ražotājām. Galvenie produkti ir krāsvielas, parfimērijas esences un pārtikas piedevas. Ķīmijas rūpniecības uzņēmumi koncentrējušies Bāzelē. Lielākie farmācijas uzņēmumi ir *Roche* un *Novartis*. *Novartis* ir 2012. gada *Fortune Global 500* sarakstā. Ķīmijas nozare kopējā rūpniecības pievienotajā vērtībā dod 22%.

Šveice saražo pusi no pasaules pulksteņiem. Ražo gan luksu pulksteņus - *Omega*, *Longines u.c.*, gan plastmasas pulksteņus *Swatch*. Eksportē 95% no saražotā. Pulksteņus ražo pārsvarā ziemā, kad laukos mazāk darāmā. Pat šodien daudzi luksu pulksteņi tiek ražoti lauku apvidos. Tomēr lielākās pulksteņu ražotnes atrodas pilsētās.

Galvenie pārtikas ražojumi ir siers, kondensētais piens, šokolāde, šķīstošā kafija, maisījumi bērniem. Lielākais pārtikas ražotājs pasaulē ir Šveicē bāzētais uzņēmums *Nestlé*, kurā nodarbināti aptuveni 278 000 cilvēku, 97% no tiem strādā rūpnīcās ārvalstīs.

Attīstīts ir pakalpojumu sektors, īpaši finanšu starpniecība, kurā nodarbināti 6,1% no darbaspēka. Lielākas bankas ir *UBS* un *Credit Suisse*. Ārvalstu investorus piesaista Šveices monetārās drošības politika. Tomēr pēdējā laikā vairākas valstis un starptautiskās institūcijas ir likušas Šveicei pārskatīt banku datu noslēpuma likumu. Šveice ir piekritusi ievērot OECD prasības par nodokļiem, tostarp izvairīšanos no nodokļiem.

Aptuveni 4% Šveices iekšzemes kopproduktā dod kuģniecība un loģistika. Šajās nozarēs nodarbināti aptuveni 130 tūkst. cilvēku. Neskatoties uz to, ka Šveicei nav izejas pie jūras, tai pieder sava tirdzniecības flote ar 30 kuģiem, kuri reģistrēti Bāzelē. Šveicē atrodas loģistikas uzņēmumu *Panalpina* un *Kühne & Nagel* galvenā mītne.

Ir attīstīts autoceļa un dzelzceļa tīkls. Dzelzceļu garums 5124 km. Autoceļu garums 71 452 km (no tiem 1790 km ātrgaitas automaģistrāles), kuņģojama Reina un ezeri 65 km garumā; naftas vadi 314 km, gāzes vadi 1506

km. Šveices Alpos atrodas garākie Eiropas tuneļi. Eiropas augstākā dzelzceļa pietura atrodas netālu no *Jungfrau* virsotnes 3 454 m augstumā.

Starptautiskās lidostas atrodas Cīrihē, Ženēvā un Bāzelē.

Preču ārējā tirdzniecība

Šveices uzņēmumi ir konkurētspējīgi pasaules tirgos. Dažās nozarēs eksportē 90% no saražotā. Populārākie Šveices ražojumi ir pulksteņi, šokolāde un siers, taču ķīmijas produkti, mašīnas, mehānismi un elektriskās iekārtas veido vairāk nekā pusi no preču eksporta. Šveice ir viena no vadošajām tekstiliekārtu, poligrāfijas iekārtu, metālapstrādes darbarīku, liftu un slīdošo kāpņu, kā arī iesaiņošanas iekārtu un sliežu piegādātājām.

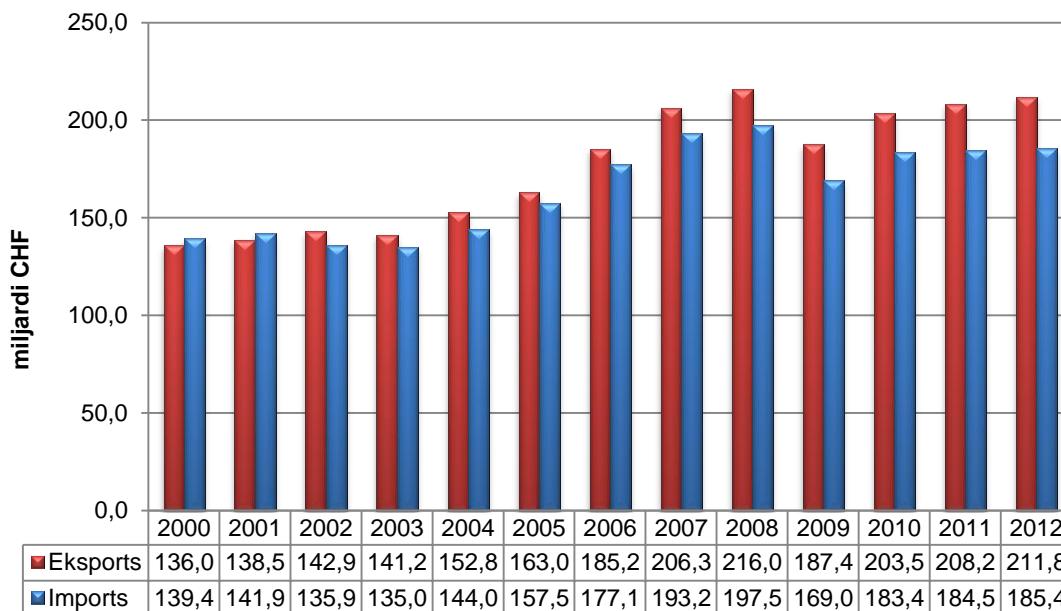
Pakalpojumu eksportā lielāko daļu veido konsultācijas, apdrošināšana un tūrisms.

Šveices ārējās tirdzniecības politikas pamatā ir brīva tirdzniecība ar zemām ievadmitām. Izņēmums ir lauksaimniecības produkti, bet arī šajā jomā ir atvieglojumi, ko paredz neseno noslēgtās vienošanās ar EŠ.

Kopš 2002. gada Šveices preču ārējās tirdzniecības bilance ir pozitīva, un 2012. gadā tā veidoja 26,4 miljardu CHF. 2012. gadā preču ārējā tirdzniecība pieauga par 1,7% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Eksports 2012. gadā sasniedza 211,8 miljardus CHF, bet imports – 185,4 miljardus CHF. Gan importā, gan eksportā lielāko daļu veido ķīmijas rūpniecības produkti, precīzijas instrumenti, pulksteņi, mašīnas un mehānismi.

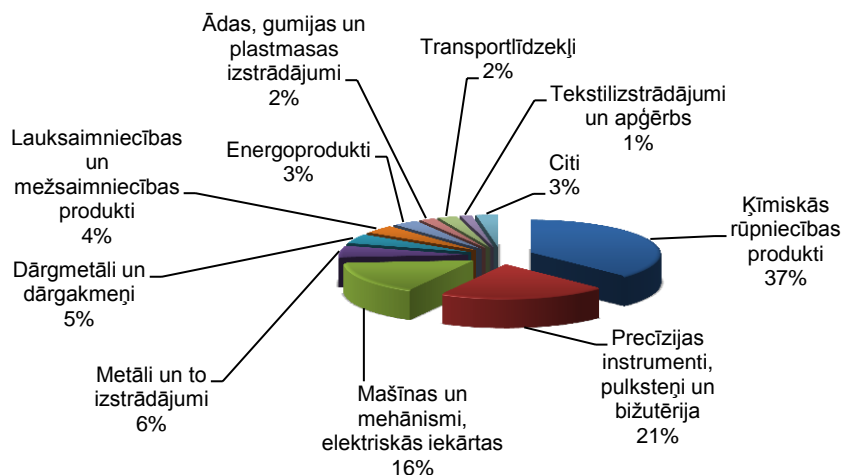
Šveice pārsvarā ievad preces no ES valstīm (74,6% - 2012. gadā), īpaši no Vācijas, Itālijas un Francijas. Savukārt uz ES valstīm eksportēja 55,7% pašmāju ražojumus.

Šveices preču ārējā tirdzniecība, miljardi CHF

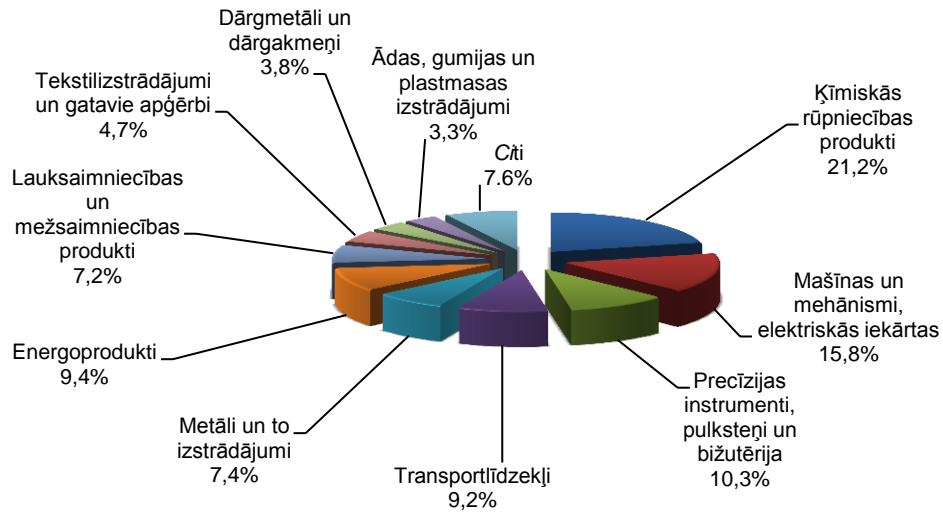
Avots: Swiss Federal Customs Administration, www.ezv.admin.ch

Procentuālais eksporta sadalījums pa galvenajām preču grupām 2012. gadā

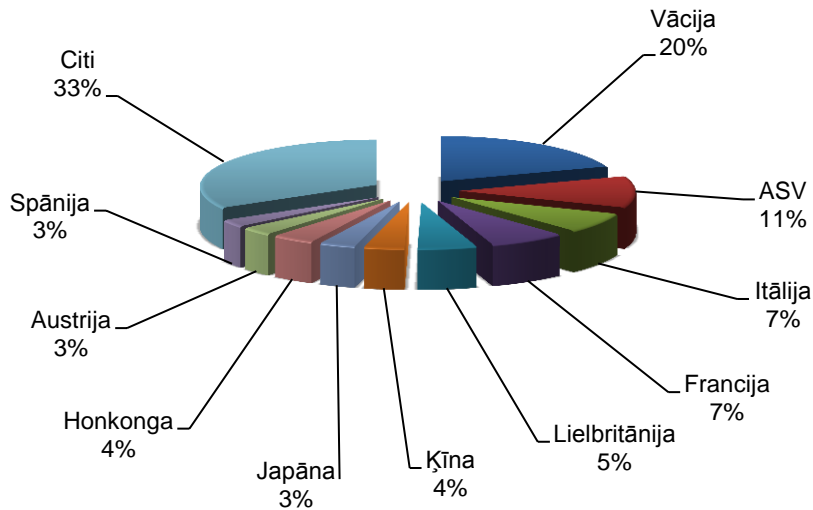
Avots: Swiss Federal Customs Administration, www.ezv.admin.ch

Procentuālais importa sadalījums pa galvenajām preču grupām 2012. gadā

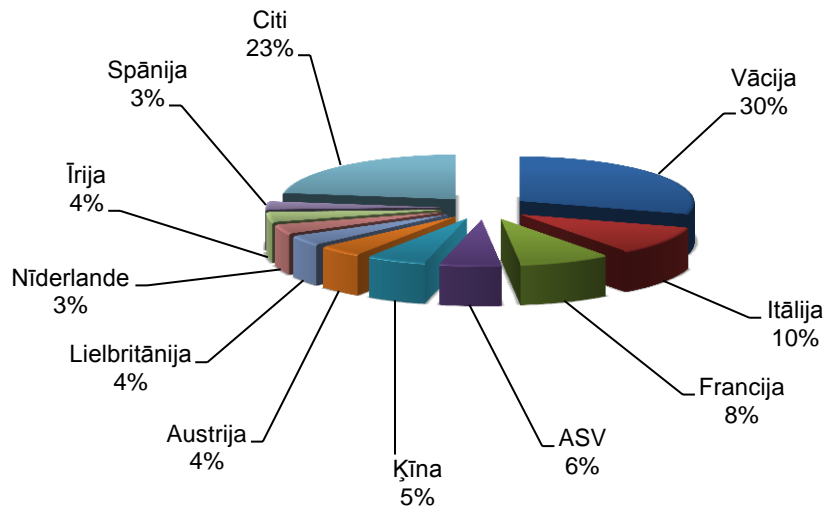
Avots: Swiss Federal Customs Administration, www.ezv.admin.ch

Lielākie eksporta partneri 2012. gadā

Avots: Swiss Federal Customs Administration, www.ezv.admin.ch

Lielākie importa partneri 2012. gadā

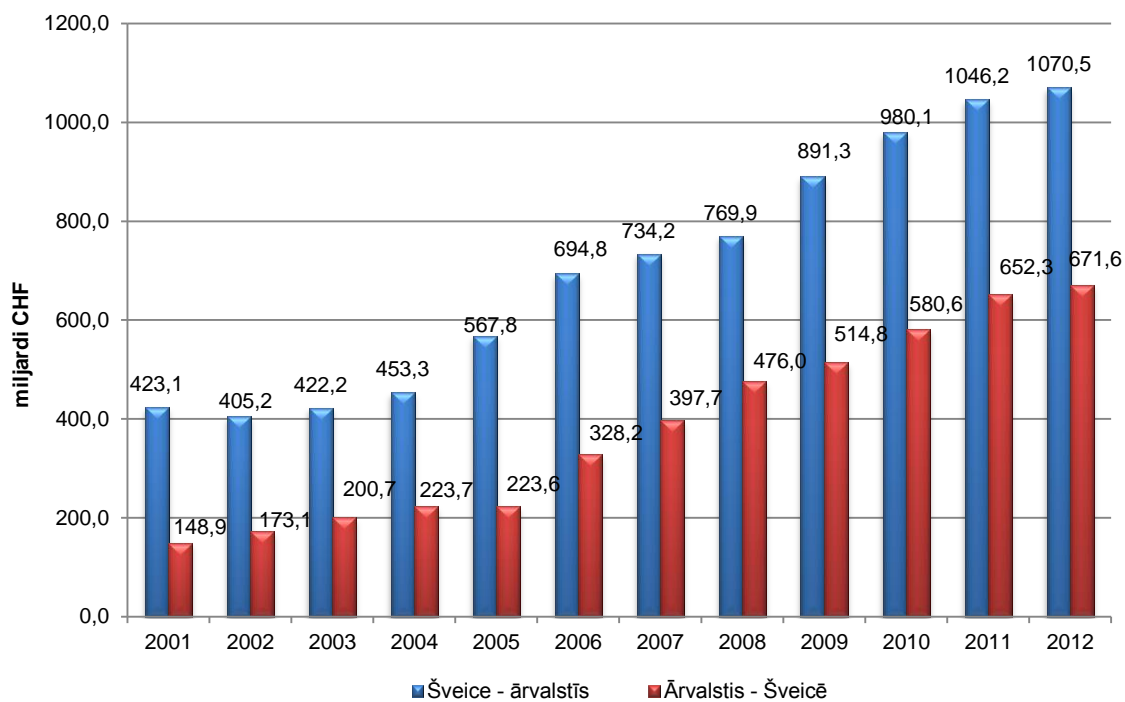
Avots: Swiss Federal Customs Administration, www.ezv.admin.ch

Investīcijas

2012. gada beigās Šveices uzkrātās tiešās investīcijas ārvalstīs sasniedza 1 triljonu CHF (+2,3 salīdzinājumā ar 2011.gadu), no tām 69% uzkrātās pakalpojumos un 31% - rūpniecībā. Visvairāk investīciju uzkrātās finanšu un holdinga kompānijās (38,3% no kopējām uzkrātajām tiešajām investīcijām ārvalstīs 2012. gada beigās), apdrošināšanas uzņēmumos (12,9%) un ķīmijas un plastmasas izstrādājumu ražošanā (12,9%). 42,1% investīciju uzkrātās ES valstīs. Visvairāk investīciju ieguldītas ASV (18,8% no kopējām investīcijām 2012. gada beigās).

2012. gada beigās uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas Šveicē sasniedza 671,6 miljardus CHF (+3% salīdzinājumā ar 2011.gadu). Lielākie investori ir Eiropas Savienības valstis, kuru investīciju īpatsvars 2012. gada beigās veidoja 79,2%. No ES valstīm visvairāk Šveicē investē Nīderlande (24,6%), Luksemburga (20%) un Austrija (9,3%). ASV veikusi ieguldījumus 12,9% apmēra. Vairāk nekā puse no ārvalstu tiešajām investīcijām uzkrātās Šveices finanšu sektorā (53,8%).

Uzkrātās tiešās investīcijas, miljardi CHF

Avots: Swiss National Bank, www.snb.ch